

STUDIJŲ DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
Bendroji ir tipologinė lingvistika / General and Typological Linguistics	

Dėstytojas / a (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis (-i): doc. dr. Jelena Konickaja Kitas / a (-i): doc. dr. Vladimir Panov	Filologijos fakultetas, Slavistikos katedra

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) tipas
2 (MA)	Privalomasis dalykas

Igyvendinimo forma	Vykdyimo laikotarpis	Vykdyimo kalba (-os)
Auditorinis ir savarankiškas darbas	Rudens (1 sem.)	Rusų

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: BA laipsnis	Gretutiniai reikalavimai (jei yra): Rusų kalbos mokėjimas C1 lygiu.

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
10	260	48	212

99Dalyko (modulio) tikslas
Modulio tikslas – ugdyti studentų analitinį ir kritinį mąstymą, kalbos reiškinių tyrėjų kompetenciją, gebėjimą taikyti teorinius principus praktikoje.

Dalyko (modulio) studijų rezultatai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
Supažindinti studentus - su kalbotyros istorija, teorinės kalbotyros problemomis ir kalbos tyrimo metodais, su vidine kalbotyros raidos logika nuo antikos iki mūsų dienų; - su tipologinių tyrimų specifika, tikslais ir metodais; - su lingvistinės analizės metodais; - kalbų universalijomis, Studentai gebės išskirti ir analizuoti, lyginti tipologiškai reikšmingus skirtingų kalbų bruožus.	Probleminė, įtraukianti paskaita (klausimų ir diskusijų galimybė, užduotys).	Vertinama balais nuo 1 iki 10, vadovaujantis VU Studijų rezultatų vertinimo tvarka. Kaupiamasis vertinimas.
Dalyką išklause studentai gebės: – suprasti, referuoti ir analizuoti teorinę literatūrą, susietą su bendrosios kalbotyros ir lingvistinės tipologijos problematika; – išskirti ir nagrinėti kalbos reiškinius, nulemiančius atskirų kalbų ir kalbų grupių tipologinę specifiką.	Praktinis darbas auditorijoje: teorijos darbų ir kalbos reiškinių nagrinėjimas; kalbos reiškinių nagrinėjimas tipologiniu atžvilgiu. Kontroliniai darbai (3). Savarankiškai parengtų pranešimų prezentacija ir aptarimas auditorijoje;	- aktyvus dalyvavimas seminaruose, diskusijose, rekomenduojamos literatūros aparimuose; – pranešimas - sugebėjimas atsakyti į kontrolinių testų klausimus;
Baigę kursą studentai turės žinių apie kalbotyros mokslo etapus, gebės	Baigiamasis egzaminas.	– egzaminas (testas su atvirojo ir uždarojo tipo klausimais).

formuluoti ir įvertinti pagrindines kalbotyros mokyklų idėjas šiuolaikinio kalbos mokslo kontekste, atpažinti skirtingų kalbų tipų bruožus, gebės suprasti ir apibūdinti tipologinius kalbų savitumus.		
--	--	--

Temos	Kontaktinio darbo valandos							Savarankiškų studijų laikas ir užduotys	
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	Visas kontaktinis darbas	Savarankiškas darbas	Savarankiškai atliekamos užduotys
1. Bendrosios kalbotyros kaip mokslo šakos objektas, paskirtis lingvistinių disciplinų sistemoje. Bendrosios kalbotyros struktūra. Vidinė ir išorinė lingvistika.	2						2	8	Mokomosios ir mokslinės literatūros skaitymas, aptarimas.
2. Kalbotyra senovės Indijoje. Antikinės Graikijos kalbotyra kaip Vakarų kalbotyros tradicijos pagrindas. Romėnų kalbotyra. Antikinės kalbotyros įtaka Europos kalbotyros raidai.	2						2	12	Mokomosios ir mokslinės literatūros skaitymas Trumpi studentų pranešimai apie pagrindinius antikinės kalbotyros veikėjus.
3. Viduramžių ir Renesanso epochos kalbotyra. „Bendroji ir racionali gramatika“. Lyginamoji istorinė kalbotyra – pirmoji mokslinė lingvistinė teorija.	2		2				4	12	Mokomosios ir mokslinės literatūros skaitymas. Trumpi studentų pranešimai
4. Bendrosios kalbotyros atsiradimas. Vilhelmo fon Humboldto lingvistinė koncepcija ir jos recepcija šiandien.	2						2	12	Mokomosios ir mokslinės literatūros skaitymas. Diskusijos.
5. Psichologizmas kalbotyroje ir jaunagramatikių kryptis.	2						2	12	Mokomosios ir mokslinės literatūros skaitymas. Diskusijos.
6. Kontrolinis testas			2				2	10	
7. F. de Sosiūro lingvistinė koncepcija. Struktūralizmas kalbotyroje (Prahos lingvistinė mokykla. Kopenhagos mokykla. Amerikiečių struktūralizmas).	2						2	12	Mokomosios ir mokslinės literatūros skaitymas. Studentų pranešimai.
8. Lingvistinės teorijos raida poststruktūrinėje erdvėje. Sociolingvistika, psicholingvistika, kultūrinė lingvistika, kognityvinė lingvistika	2		2				4	12	Mokomosios ir mokslinės literatūros skaitymas. Pranešimai. Diskusijos.
9. Rusų kalbotyros formavimosi etapai. Maskvos, Charkovo, Kazanės, Peterburgo lingvistinės mokyklos. Rusų kalbotyros dramatiška raida XX a. Žymiausi rusistikos tyrinėtojai.	2		2				4	12	Mokomosios ir mokslinės literatūros skaitymas. Pranešimai
10. Kontrolinis testas			2				2	10	
Konsultacija									
11. Tipologijos kaip lingvistinės disciplinos objektas, tikslai, sąveika su kitomis lingvistinėmis disciplinomis. Tipologijos mokslas rusų kalbotyroje (G. Klimov, I. Mesčianinov, S. Kacnelson, B. Uspenskij, A. Kibrik ir kt.).	2						2	16	Rekomenduojamos literatūros skaitymas, aptarimas. Diskusijos
12. Pasaulio kalbų klasifikacijos bandymai, principinė genetinės ir tipologinės kalbų	2		2				4	16	Rekomenduojamos literatūros skaitymas,

klasifikacijos kriterijų ir rezultatų nesutaptis. Pagrindinės tipologijos sąvokos: kalbos tipas; kalbų lyginimas; kalbinės tendencijos, lingvistinės universalijos ir frekventalijos. Semantinės, semiotinės ir psicholingvistinės universalijos.									aptarimas. Diskusijos. Užduočių atlikimas
13. Markiruotumas tipologijoje, eksplacitiškai ir implicitiškai reiškiamos kalbos kategorijos; implikacijos; kalbos struktūrų izomorfizmas.	2		2				4	16	Rekomenduojamos literatūros skaitymas, aptarimas. Diskusijos.
14. Pagrindinės tipologijos koncepcijos: struktūrinė tipologija (inventorizacinis, implikacinis ir taksonominis metodai); kontensyvinė tipologija; kvantitatyvinė tipologija.	4		2				6	18	Rekomenduojamos literatūros skaitymas, aptarimas. Diskusijos. Pranešimai.
15. Kalbų posistemių tipologija: fonologinių sistemų, pagrindinių kategorijų, žodžių darybos, sintaksinių struktūrų tipologija. Skirtingų kalbų leksinių sistemų tipologiniai panašumai ir skirtumai.	2		2				4	18	Rekomenduojamos literatūros skaitymas, aptarimas. Diskusijos. Pratimai.
16. Kontrolinis testas			2				2	18	
Konsultacija									
Iš viso	28		20				48	212	

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Darbas seminarų metu: atsakinėjimas į klausimus, dalyvavimas diskusijose, teorinės medžiagos aptarimas	10 proc.	Kiekvieno seminaro metu	Dalyvavimas seminaruose, geras pasirengimas, gebėjimas pateikti problemines pastabas. 2 balai: demonstruoja gerą pasirengimą, aktyviai dalyvauja diskusijose, komentuoja kolegų atsakymus, formuluoja problemas ir klausimus, teikia kritinių pastabų; 1 balas: dalyvauja diskusijose, atsako į užduodamus klausimus; 0 balų: beveik nedalyvauja diskusijose arba praleido daugiau nei 1/3 seminarų.
Kontroliniai testai (3) Pranešimas:	30 proc. 10 proc		Kiekvienas testas vertinamas atskirai: 2 balai: puikios teorinės literatūros žinios, logiškas pateikimas, tikslūs atsakymai į klausimus (100-80 proc.); 1 balas: geros teorinės literatūros žinios, logiškas pateikimas, dauguma teisingų atsakymų į klausimus (80 - 51 proc. ir daugiau). Pirmos dalies kontrolinių testų (2) rezultatai sumuojami ir dalijami, kartu sudaro 15 proc., antros dalies rezultatas taip pat sudaro 15 proc. Pranešimas: 2 balai: informacijos savarankiška paieška, nepriekaištinga teorinės literatūros analizė ir apibendrinimas, logiškas pateikimas, išsamus ir aiškus pristatymas ir atsakymai į auditorijos klausimus; 1 balas: aiškus pristatymas, atsakoma į klausimus, naudojantis tik lengviausiai internete pasiekiamą medžiaga arba tik privalomais skaitiniais; 0 balų: pristatymas neišsamus ir nepakankamai aiškus, atsakoma ne į visus klausimus.
Egzamino darbas (dviejų dalyko)	50 proc.	Sesija arba	Egzaminas: atvirojo ir uždarojo tipo klausimai.

dalių testas).		modulio pabaiga	10-9 studentas vertinamas tuomet, kai teisingai, tiksliai atsako į visus pateiktus klausimus, demonstruojama kurso temų supratimas ir kritiškas įsisavinimas. 8-7 studentas vertinamas tuomet, kai teisingai atsako į 80-70 % klausimų. 6-5 studentas vertinamas tuomet, kai teisingai atsako į 60-50 % klausimų. Kiekviena modulio (dalyko) dalis vertinama atskirai, gaunamas rezultatas sumuojamas ir dalijamas iš 4. Įvykdęs visus reikalavimus studentas gauna pusę (5) maksimalaus (10) egzamino pažymio.
----------------	--	-----------------	--

Autorius (-iai)	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidykla ar internetinė nuoroda
Privaloma literatūra				
1. Kibrik A. (red.)	2019	Vvedenije v nauku o jazyke		Maskva: Buki Vedi
2. Plungian V.	2011	Vvedenije v grammatičeskiju semantiku		Maskva: RGGU (elektroninė versija). https://dais.sanu.ac.rs/handle/123456789/3146?locale-attribute=sr_RS
3.	2000	Obščiaja morfologija		Maskva: URSS
4. Velupillai, V.	2012	Introduction to Linguistic Typology		Amsterdam: John Benjamins
5. Amirova T., Olchovikov B., Roždestvenskij J	2005	Istorija jazykoznanija		Maskva: Academia https://linguistics-online.narod.ru/amirova-istorija_jazykoznanija.pdf
6. Alpatov V.		Istorija lingvističeskich učenij.		Maskva: Jazyki slavianskoj kultury. www.genling.nw.ru/hl/085.pdf
Papildoma literatūra				
1. Sapir E.	1993	Izbrannyje trudy po jazykoznaniju i kulturologii.		Maskva: Progress, Univers.
2. Comrie B.	1989	Language Universals and Linguistic Typology		Chicago University Press (elektroninė versija).
3. Berezin F.	1984	Istorija lingvističeskich učenij		Maskva: Vysšaja škola linguistics-online.narod.ru/berezin.pdf
4. Mečkovskaja N.	2003	Obsčeje jazykoznanije: Strukturnaja i socialnaja tipologija jazykov.		Maskva: Flinta: Nauka https://uploads.philology.by/logo/mechkovskaya.pdf
5. Belikov V., Muravenko E., Aleksejev M.	2006	Zadači lingvističeskich olimpiad 1965-1975		Maskva: MCNMO
6. Itkin I., Pereverzeva S.	2018	Sbornikzadač po lingvistike		Tik elektroninis tekstas https://publications.hse.ru/pubs/share/direct/315317107.doc

ОПИСАНИЕ ПРЕДМЕТА (МОДУЛЯ) ОБУЧЕНИЯ

Название предмета (модуля)	Код
Общая и типологическая лингвистика	

Преподаватель (-и)	Подразделение (-я)
Координирующий: доц. д-р Елена Коницкая Другой (-ие): доц. д-р Владимир Панов	Филологический факультет, кафедра славистики

Степень обучения	Тип предмета (модуля)
II (МА)	Обязательный предмет

Форма обучения	Период обучения	Язык (-и) обучения
Аудиторная и самостоятельная работа	Осенний (1)	Русский

Требования к изучающим	
Предварительные требования: Степень бакалавра	Дополнительные требования (если есть): Знание русского языка на уровне С1.

Объем предмета (модуля) в кредитах	Вся нагрузка студента в часах	Часы контактной работы	Часы на самостоятельную работу
10	260	48	212

Цель предмета (модуля): компетенции, развиваемые программой обучения		
Цель модуля – формировать аналитическое и критическое мышление студентов, компетенции исследователя языковых явлений, способность применять теоретические принципы и методы на практике.		
Результаты предмета (модуля)	Методы обучения	Методы оценки
Ознакомить студентов: - с историей языкознания, теоретическими проблемами лингвистики и методами изучения языка, с внутренней логикой развития лингвистики с античных времен до наших дней;	Проблемная включенная лекция, с возможностью вопросов и обсуждений, дискуссий, выполнением заданий.	Оценивается баллами от 1 до 10, с опорой на порядок, установленный документами ВУ по оценке знания студентов. Накопительная оценка.

<p>- с типологическим исследовательским аспектом, целями и методами типологического анализа;</p> <p>Студенты</p> <p>- научатся использовать методы лингвистического анализа;</p> <p>- получают представление об общем (универсальном) в разных языках и о различиях в них.</p> <p>В результате у студентов формируется способность выделять и анализировать, сопоставлять типологически существенные явления в различных языках.</p>		
<p>Прослушав курс, студенты смогут:</p> <p>– понимать, реферировать, анализировать теоретическую литературу, связанную с проблематикой общего языкознания и лингвистической типологии;</p> <p>– выделять и исследовать языковые явления, определяющие типологическую специфику отдельных языков и языковых групп.</p>	<p>Практическая работа в аудитории: критический анализ теоретических работ; исследование языковых явлений в типологическом аспекте.</p> <p>Контрольные работы (3).</p> <p>Самостоятельно подготовленные сообщения (презентации) и их обсуждение в аудитории.</p>	<p>- активное участие в семинарах, дискуссиях, обсуждениях рекомендованной учебной и научной литературы;</p> <p>– сообщение (презентация);</p> <p>- соответствующие ответы на вопросы контрольных тестов.</p>
<p>Завершив курс, студенты будут владеть знаниями об этапах развития лингвистики как науки, уметь формулировать и оценивать идеи основных лингвистических школ прошлого в контексте современного языкознания, распознавать черты языков различных типов, а также осознавать и определить типологическое своеобразие языков.</p>	<p>Заключительный тест.</p>	<p>– экзамен (тест с вопросами открытого и закрытого типа).</p>

Темы	Часы контактной работы							Время и задания для самостоятельного обучения	
	Лекции	Консультации	Семинары	Практические	Лабораторные	Практика	Вся контактная	Самостоятельная работа	Задания
<p>1. Объект общего языкознания, его место в системе филологического образования, роль в системе лингвистических дисциплин. Структура общего языкознания. Внутренняя и внешняя лингвистика.</p>	2						2	8	Чтение и обсуждение рекомендованной учебной и научной литературы.
<p>2. Языкознание в древней Индии и в античном мире (Древняя Греция и Рим). Античное языкознание как основа европейской лингвистической традиции.</p>	2						2	12	Чтение и обсуждение рекомендованной учебной и научной литературы. Краткие сообщения на обсуждаемую тему.
<p>3. Средневековая наука и место изучения языков в ней. Языкознание эпохи Ренессанса. Принципы универсальной грамматики (Пор-Рояль). Зарождение</p>	2		2				4	12	Чтение и обсуждение рекомендованной учебной и научной литературы.

сравнительно-исторического подхода к языку и его развитие.									Сообщения студентов на обсуждаемую тему.
6. Появление общего языкознания как отдельной области лингвистики. Лингвистическая концепция В. фон Гумбольдта и ее рецепция сегодня	2						2	12	Чтение и обсуждение рекомендованной учебной и научной литературы. Дискуссии.
7. Психологизм в языкознании. Младограмматическое учение.	2						2	12	Чтение и обсуждение рекомендованной учебной и научной литературы. Краткие сообщения (студентов) на обсуждаемую тему.
6 Контрольный тест			2				2	10	
7Лингвистическая концепция Ф. де Соссюра. Структурализм в языкознании. Пражский лингвистический кружок. Копенгагенская школа. Американский структурализм.	2						2	12	Чтение и обсуждение рекомендованной учебной и научной литературы. Краткие сообщения (студентов) с обсуждением отдельных теоретических аспектов.
8 Развитие лингвистики в постструктурном пространстве. Социоллингвистика, психоллингвистика, лингвокультурология, когнитивная лингвистика	2		2				4	12	Чтение и обсуждение рекомендованной учебной и научной литературы. Дискуссии.
9.Этапы формирования русского языкознания. Московская, Харьковская, Казанская, Петербургская лингвистические школы. Развитие русской лингвистики в XX в. Выдающиеся исследователи в области русистики и общего языкознания в России.	2		2				4	12	Чтение и обсуждение рекомендованной учебной и научной литературы. Краткие представления известных лингвистов и их лингвистических теорий.
10 Контрольный тест			2				2	10	
Консультация									
11 Объект типологии как лингвистической дисциплины, цели, взаимодействие с другими лингвистическими дисциплинами. Типологические исследования в русском языкознании (Г. Климов, И. Мещанинов, Б. Успенский, А. Кибрик и др.).	2						2	16	Чтение и обсуждение рекомендованной учебной и научной литературы. Дискуссии.
12 Опыты классификации языков мира, принципиальное несовпадение критериев и результатов генетической и типологической классификаций языков. Основные понятия типологии: тип языка; сравнение языков; языковая тенденция, лингвистические универсалии и френквенталии. Семантические, семиотические и психоллингвистические универсалии.	2		2				4	16	Чтение и обсуждение рекомендованной учебной и научной литературы. Дискуссии.Выполнение заданий.
13 Маркированность в типологии, эксплицитные и имплицитные лингвистические категории; импликации; изоморфизм языковой структуры.	2		2				4	16	Чтение и обсуждение рекомендованной учебной и научной литературы. Дискуссии. Выполнение заданий.
14 Основные концепции лингвистической типологии: структурная типология (инвентаризационный, имплицитивный и	4		2				6	18	Чтение и обсуждение рекомендованной учебной и научной

таксономический методы); контенсивная типология; квантитативная типология.									литературы. Дискуссии. Сообщения.
15 Типология языковых подсистем: типология фонологических систем, основных грамматических категорий, словообразовательного уровня, уровня синтаксических структур. Типологические сходства и различия лексических систем различных языков.	2		2				4	18	Чтение и обсуждение рекомендованной учебной и научной литературы. Дискуссии. Упражнения.
16 Контрольный тест			2				2	18	
Консультация									
Всего	28		20				48	212	

Стратегия оценки	Доля в проц.	Время отчета	Критерии оценки
Работа во время семинарских занятий: ответы на вопросы, участие в дискуссиях, обсуждение теоретической литературы.	10 %	Во время каждого семинара	Оценивается в 2 балла: 2 балла: хорошая подготовка, активное участие в дискуссиях, комментирование ответов коллег, формулировка проблем и вопросов, способность делать критические замечания; 1 балл: участие в дискуссиях, ответы на задаваемые вопросы; 0 баллов: неучастие в дискуссиях, неспособность отвечать на вопросы по темам, пропуск 1/3 семинаров.
Контрольные тесты (3) Сообщения	40 % (30+10)		Тесты: 2 балла: прекрасные теоретические знания, логичное изложение, точные ответы на вопросы (100-80 %); 1 балл: хорошие знания теоретической литературы, логическое изложение, в основном правильные ответы на вопросы (80 -51 %). Сообщения: 2 балла: самостоятельный поиск информации, безукоризненное знание и анализ теоретической литературы, способность к обобщениям, логическое изложение, полное и исчерпывающее представление темы, ответы на вопросы аудитории; 1 балл: хорошее представление темы, ответы на вопросы, использование лишь общедоступной популярной литературой или только обязательное чтение; 0 баллов: тема не раскрыта, недостаточно ясное и логичное представление, нет ответов на все вопросы.
Экзаменационная работа (тест по двум частям курса)	50%.	Сессия или завершение модуля	Экзамен: вопросы открытого и закрытого типа. 10-9 правильные, точные ответы на все предложенные вопросы, глубокое понимание тем и критическое усвоение (100-81% вопросов). 8-7 правильные ответы на 80-70 % вопросов. 6-5 правильные ответы на 60-50 % вопросов.

			Каждая часть предмета оценивается по 10-балльной шкале отдельно. Полученные баллы суммируются. Выполнив все требования, студент получает половину (5) максимальной оценки экзамена (10): балл за экзамен делится на два.
--	--	--	--

Автор	Год издания	Название	№ периодического издания или том издания	Место издания и издательство или интернет-адрес
Обязательная литература				
1. Кибрик А. (ред.)	2019	Введение в науку о языке		Москва: Буки Веди
2. Plungian V.	2011	Vvedeniје v grammatičeskuju semantiku: grammatičeskije		Москва: РГГУ (электронная версия).
3.	2000	Общая морфология		Москва: URSS
4. Velupillai, V.	2012	Introduction to Linguistic Typology		Amsterdam: John Benjamins
5. Амирова Т., Ольховиков Б., Рождественский Ю.	2005	История языкознания		Москва: Academia https://linguistics-online.narod.ru/amirova-istorija_jazykoznanija.pdf
6. Алпатов В.		История лингвистических учений		Москва: Языки славянской культуры. www.genling.nw.ru/hl/085.pdf
Дополнительная литература				
1. Сэпир Э.	1993	Избранные труды по языкознанию и культурологии.		Москва: Прогресс
2. Comrie B.	1989	Language Universals and Linguistic Typology		Chicago University Press (электронная версия).
3. Березин Ф.	1984	История лингвистических учений		Москва: Высшая школа https://linguistics-online.narod.ru/berezin.pdf
4. Мечковская Н.	2003	Общее языкознание: Структурная и социальная типология языков.		Москва: Флинта: Наука https://uploads.philology.by/log/o/mechkovskaya.pdf
5. Беликов В., Муравенко Е., Алексеев М.	2006	Задачи лингвистических олимпиад 1965-1975		Москва: МСНМО
6. Иткин И., Переверзева С.	2018	Сборник задач по лингвистике		Электронное издание https://publications.hse.ru/pubs/share/direct/315317107.doc

Обновлено 02-05-2026